

Tarja Krakau, Erja Lindberg

Eduskunnan hallintovaliokunta

hav@eduskunta.fi

HE 87/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työlisyyden edistämisen kuntakokeilusta

Yleistä lakiesityksestä ja sen valmistelusta

Aluksi Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta saada lausua asiasta.

Kuntaliitto pitää esitettyä lakiesitystä lähtökohtaisesti hyvänä. Erityisesti Kuntaliitto kiittää siitä, että huolimatta vaikeasta yhteiskunnallisesta tilanteesta ja koronan aiheuttamista paineista muuhun ministeriön toimintaan, lakiesityksen valmistelua on kuitenkin pystytty jatkamaan ja ollaan jo hallituksen esitysvaiheessa. Koska lakiesityksen valmistumista on kunnissa odotettu pitkään ja varauduttu lain voimaantuloon ja kokeilukuntien uusiin toimivaltuuksiin, lakiesitykselle toivotaan mahdollisimman nopeaa käsittelyä eduskunnassa, jotta saadaan varmuus asian etenemisestä.

Kuntaliitto katsoo, että kuntien roolia työvoimapalveluiden järjestäjänä on jatkossa tarkoitus vahvistaa ja hallitus on jo hallitusohjelmaa vahvistaessaan tehnyt tästä sitovan päätöksen. Näin ollen riippumatta lakiesityksen otsikoinnista kuntakokeiluksi, tosiasiallisesti ei enää olekaan kysymys pelkästä kokeilusta, vaan uusien toimintamallien pilotoinnista. Uudet toimintamallit on tarkoitus muuttaa pysyviksi syksyllä käynnistyvän palvelurakennemuutoksen valmistelun yhteydessä. Kuntaliitto esittääkin, että vaikka muutoksia itse lakitekstiin ei em. johtuen ole syytä tehdä, tämä huomioitaisiin ja kirjattaisiin myös hallituksen esitykseen pelkän maininnan sijasta selkeästi ja tulevaisuuteen katsoen.

Seuraavassa Kuntaliitto tuo esiin muutamia seikkoja, jotka edellyttävät vahvaa sitoutumista TE-hallinnolta. Lisäksi Kuntaliitto kiinnittää edelleen huomiota URA-tietojärjestelmän käyttömahdollisuuksien tärkeyteen ja toivoo joustoja järjestelmän käyttämisessä ja hyödyntämisessä.

Kuntien järjestämisvastuu ja yhteistyö TE-hallinnon kanssa

Kokeilulain 7 §:n 1 momentissa säädetään kokeilualan kunnan järjestämisvelvollisuudesta. Kokeilualan kunnilla on velvollisuus järjestää riittävästi ja asiakkaiden yhdenvertaisuuden turvaavalla tavalla lain 8 §:ssä tarkoitettuja palveluja (JTYP-lain ja Kotolain mukaisia eräitä palveluja) koko alueellaan työmarkkinoiden toimivuuden ja

Tarja Krakau, Erja Lindberg

osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi sekä maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi.

Kuntalain 8 §:n mukaan järjestämisvastuu tarkoittaa rahoitusvastuun lisäksi vastuuta palveluiden

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
- 3) tuottamistavasta;
- 4) tuottamisen valvonnasta;
- 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Kokeilulaissa tarkoitettu järjestämisvelvollisuus poikkeaaakin käytännössä perinteisestä kuntalain 8 §:n mukaisesta järjestämisvastuusta, koska

- palveluiden rahoituksesta vastaa valtio; kunnat eivät itsenäisesti voi käyttää rahan käytöstä
- kunnat eivät voi vapaasti valita palvelun tuottamistapoja (oma työ, kuntien yhteistyö, sidosyksikkö, ostopalvelut), koska laissa edellytetään, että palvelut hankintaan valtion kilpailuttamia sopimuksia hyödyntäen. (Omaan työhön, kuntien yhteistyöhön, sidosyksiköiden käyttämiseen, kunnan ostopalveluihin ei voi työllisyysmäärärahaa käyttää.)
- valtio hankkii palvelut ja huolehtii myös sopimusten valvonnasta

Edellä olevan vuoksi on ensiarvoisen tärkeää vahvistaa osapuolten yhteistoimintaa ja velvoittaa TE-hallinto toimimaan mahdollisimman joustavasti ja kunnan järjestämisvastuun toteutumista edistävällä tavalla, jotta edellä esitetyistä rajoitteista huolimatta kokeilulain tavoitteet saavutettaisiin.

Erityisesti sitoutuminen yhteistyöhön korostuu hankintojen tekemissä. Lain mukaan hankinnat tekee TE-hallinto myös kuntien tuottaessa JTYP-lain mukaisia palveluita. Kun otetaan vielä huomioon se, että kunnat sitoutuvat tuottamaan palveluita vaikeimmin työllistyville, korostuu joustavan hankintayhteistyön tarve erityisesti, kun ollaan hankkimassa kovin yksilöllisiä palveluita asiakkaille. Kaikki hankintalain sallimat joustot tulee voida hyödyntää, jotta asiakkaille saataisiin parhaat mahdolliset palvelut.

TE-hallinto hankkiessaan palveluita kokeilualueelle kokeilukuntien tulee voida aidosti osallistua hankintojen suunnitteluun.

Myös työnantajien kanssa tehtävä työvoimatarpeiden ja työnhakijoiden kohtaantoon liittyvä yhteistyö on iso ja tärkeä osa kokeilua, jos halutaan lisätä kokeilun vaikuttavuutta ja välttää kilpailuasetelmaa. Kuntaliitto katsoo, että on ensiarvoisen tärkeää,

Tarja Krakau, Erja Lindberg

etteivät työnantaja- ja yrityspalvelut jää kokeilussa yksinomaan TE-toimistojen hoidettavaksi.

URA-järjestelmän käyttöoikeuksista

Kuntaliitto ja kunnat ovat vuosia pitäneet esillä sitä, miten tärkeää kunnilla olisi saada pääsy URA-järjestelmään. Järjestelmän käyttömahdollisuudet helpottaisivat merkittävästi kunnan palveluiden suunnittelua ja ennakointia. Näissä poikkeusoloissa tilanetta kaikkien kannalta helpottaisi, jos kokeilukunnat saisivat nopeasti mahdollisuuden päästä URA-asiakastietojärjestelmään. TE-toimistojen ruuhkaa purkaisi se, että kunnat saisivat tehdä itsenäisesti asiakkaan kanssa työllistymissuunnitelmia korvaavia suunnitelmia (aktivointi-, monialaiset- ja kotouttamissuunnitelmat.). Julkisten toimijoiden yhteistyö parantaisi tässä haasteellisessa tilanteessa palveluiden tavoitettavuutta ja saatavuutta. Yhteisten ponnistusten avulla pystytään mahdollisimman pian kääntämään suunta poikkeustilanteesta kohti normaalia.

Lakiesityksen 14 §:ssä säädetään asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksista. KEHA-keskus voi myöntää kokeilualueen hakemuksesta sen henkilöstöön kuuluvalla virkamiehelle käyttöoikeuden asiakastietojärjestelmään, jos se on välttämätöntä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Käyttöoikeuden saanti edellyttää esityksen mukaan kuitenkin sitä, että kokeilulaissa tarkoitetut tehtävät tai tässä laissa tarkoitettujen palveluihin, tukiin tai asiakasprosesseihin liittyvät valvonta-, kehittämis-, seuranta-, tilastointi-, ennakointi- tai ohjaustehtävät muodostavat *vähintään puolet käyttöoikeuden hakijan tehtäväkuvasta, eikä asiakastietojen käyttötarve ole satunnaista eikä harvinaista*. Vaatimusta on perusteltu EU:n tietosuoja-asetuksella sekä tietosuojalain perusteluissa esitetyillä vaatimuksilla mm. tietojen minimoinnista ja täsmällisestä ja tarkkarajaisesta säätämisestä.

Kuntaliitto ymmärtää, että kun käsitellään luonteeltaan erityisiä ja arkaluonteisia tietoja, joita työttömyyteen ja työllisyyspalveluiden saamiseen liittyä, tietosuoja koskevat vaatimukset on otettava vakavasti ja kiinnitettävä tietosuojaan erityistä huomiota. Kuntaliitto huomauttaa kuitenkin, että käyttöoikeuksien rajausta koskeva sääntely esitetyssä muodossaan aiheuttaa käytännössä soveltamisongelmia kuntakentässä. Sääntely onkin kirjoitettu isojen kuntien näkökulmasta. Pienemmissä kunnissa ei ole tavatonta, että työllisyyspalveluiden hoitaminen muodostaa alle puolet henkilön tehtäväkuvasta. Tietojärjestelmään pääsy tarvittaessa olisi kuitenkin ensiarvoisen tärkeää.

Kuntaliitto toivookin, että käyttöoikeuksien saamisen edellytysten lakikirjausta vielä lievennettäisiin ottaen huomioon seuraavat seikat:

- järjestelmää ei joka tapauksessa saa käyttää muuhun kuin lakiin perustuvaan tarkoitukseen;

Tarja Krakau, Erja Lindberg

- tietojärjestelmää käyttävät toimivat virkavastuulla;
- järjestelmän käytöstä jää lokitieto → jos järjestelmää väärinkäytetään, on tähän mahdollista puuttua

Kunnilla tulee olla myös pääsy URA-asiakastietojärjestelmän yritysrekisteriin. Kysymys on nimenomaan tietoon pääsystä, tiedon hyödyntämisestä, tilastointiin liittyvistä asioista sekä merkittävistä työllisyyspalveluvalikoimaan kuuluvista keinoista.

Lopuksi

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että laki etenee eduskuntaan mahdollisimman pian ja ko-keilut pääsevät käynnistymään suunnitelmien mukaisesti.

SUOMEN KUNTALIITTO

